

Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet Programı
Temel Bilgiler

TERİMLER:

	İDARE HUKUKU
Kamu Görevlisi	kamu tüzel kişilerinin çeşitli birimlerinde kamu hukukuna göre çalıştırılan görevli (523 : TCK) Askeri görevi yapmakla görevli olan kişi (1632 - 13: Askeri Ceza Kanunu)
Memur	“Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idâre esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen kişi (657-4)
	MEDENİ KANUN: GENEL
Olgu	Yaşanmış olan olay veya durum
	Miras Hukuku
Muris	Miras bırakan Kişi
Tereke	Muris'in bıraktığı hak ve borçları
Butlan	Kesin hükümsüzlük
	Eşya Hukuku
Ayni Hak	Eşyalar üzerinde sahibine geniş yetkiler veren ve herkese karşı sürülebilir hak
Zilyetlik	Elde bulundurma (sahiplik değil)
Zilyet	Elinde bulunduran kişi
	Kişiler Hukuku
Yasak İşlemler	Vakıf kurma, kefil olma, önemli miktarda bağışta bulunma
Hısımlık	Kişiler hukukunda yer alır.
Soy bağı	Aile hukukunda yer alır.
Kişi	Hak ve borçlara sahip olabilen varlık (Gerçek / tüzel)
Hısımlık	<p>Yakınlık Derecesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Kan Hısımlığı: Arada kan bağı var<ul style="list-style-type: none"> > Alt Soy: Birbirinden üreyenler arasındaki hısımlık: Çocuk, torun,.. > Üst Soy: Birbirinden üreyenler arasındaki hısımlık: Anne, baba, dede,.. > Yan Soy: Örnek: Kardeş, Amca, Hala, Teyze, Dayı, Yeğen, Kuzen (dayı kızı) * Kayın Hısımlığı: Evlilik bağı var: * Yapay (Evlat Edinme) Hısımlığı: Evlat edinmeden kaynaklı <p>Tam Kan Hısımlığı: anne ve baba bir gibi: Öz kardeş Yarım Kan Hısımlığı: Anne bir baba ayrı gibi: Üvey kardeş</p> <p>Kan Hısımlık Derecesi: (Doğum sayısına göre belirlenir)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kardeş: Ben -- Anne -- Kardeşim --> 2. Derece • Amca: Ben -- Baba - Babamın babası -- Amcam --> 3. Derece • Kuzen: Ben -- Anne -- Anneanne -- Dayı -- Dayımın kızı (Kuzen) --> 4. Derece <p>1. Derece Hısımlar: anne, baba, çocuk</p>

	<p>2. Derece Hısımlar: kardeş, torun, büyükanne, büyükbaba 3. Derece Hısımlar: Amca, dayı, hala, teyze, yeğen 4. Derece Hısımlar: Kuzen, İlk 3. dereceye kadar yakınlarla evlenmek yasaktır.</p> <p>Kayın Hısımlığı: Eşler ve onların aileleri (dünür) <u>hısımlık değildir</u>. Evlenen kişi, eşinin tüm akrabaları ile hısımlık olur. Evlilik yasaklarını koruyabilmek için, kayın hısımlığı <u>evlilik sona erse dahi</u> devam eder. Karşı tarafın Alt soy ve üst soyu ile evlenmek yasaktır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abim 2. derece yan soy kan hısımlıktır. • Eşimin abisi, 2 derece yan soy kayın hısımlıktır. <p>Evlat Edinme Hısımlığı:</p>
Gaiplik	<p>Ölüm tehlikesi sebebiyle ya da uzun zamandır haber alınamaması sebebiyle ortadan kaybolma ve bulunamama: Ölüm tehlikesi halinde bir yıl sonra Sulh Hukuk Mahkemesine başvurulur, 6 ay ara ile 2 kez ilan verilir ve mahkemedен gaiplik kararı çıkar. Miras için ayrıca 5 yıl teminat süresi beklenir. Uzun zamandır haber alınamaması durumunda mahkemeye başvuru süresi 5 yıl, teminat süresi 15 yıldır. Gaiplik kararı evliliği <u>kendiliğinden sona erdirmez</u>.</p>
Ölüm Karinesi	<p>Ölümüne <u>kesin gözle bakılacak şekilde kaybolan</u> ve cesedi bulunamayan kişi, ölmüş sayılır. Bir mahkeme kararı yoktur. Bu durumda ölü kaydını mahalin en büyük mülki amiri düşer. Bunun sonucu ölümler aynıdır. <u>Evlilik kendiliğinden sona erer</u>.</p>
Birlikte Ölüm Karinesi	<p>Ölümlerle sonuçlanan bir olayda "hangi sırada öldüğü bilinmeyen" ve "aralarında miras ilişkisi olan" kişiler için "aynı zamanda öldükleri şeklinde" bu karine alınır. Bu durumda bu kişiler birbirlerine mirasçı olamazlar.</p>
Uyruk	<p>Kişileri ve şeyleri devlete bağlayan hukuki ve siyasi bağ (Vatandaşlık demek değildir)</p>
Vatandaş	<p>Devlete uyrukluk bağı ile bağlı olan gerçek kişiler</p>
GENEL TERİMLER	
Ahde Vefa	<p>Tarafların verdikleri sözde durma / yaptıkları anlaşmalara uyma zorunluluğu</p>
İkrar Etmek	<p>Bir durumun varlığını kabul etmek</p>
Karine	<p>Birtakım somut bulgulardan yola çıkarak bilinmeyen bir olgunun sonuçlarının çıkarılması (Var olan bir ipucundan hareket ederek varsayımlardan, emin olunmayan bir konuda tahminde bulunma: Örnek havadaki kara bulutlara bakarak yağmur yağacağı tahmininde bulunulması) Dersteki Tanım: Varlığı bilinen bir durumdan varlığı bilinmeyen durum hakkında somut çıkarılması (aksi de ispat edilebilir)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kanuni Karine: kanunda düzenlenir --> Babalık Karinesi: Evlilik içerisinde doğan çocuğun babası kocadır (her zaman doğru olmayabilir) . <ul style="list-style-type: none"> ○ Adi Karine: Aksi ispat edilebilen karineler ○ Kesin Karine: Aksi ispat edilememiş karine • Fiili Karine: Kanunda yer almayan, hakim tarafından oluşturulan
Mahfuz Alan	<p>Sadece Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenebilen hususlar</p>
Müktesep	<p>Sonradan kazanılmış</p>

Temerrüd	Kişinin borcunu ödememekte direnmesi
-----------------	--------------------------------------

NORMLAR HİYERARŞİSİ

Asli Kaynaklar (Pozitif Hukuk / Mevzuat)

- Anayasa
- Uluslararası Antlaşmalar
- Kanun
- KHK (10.07.2018 tarihi itibarı ile çıkartılmıyor)
- Tüzük (10.07.2018 tarihi itibarı ile çıkartılmıyor)
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- OHAL durumunda Cumhurbaşkanlığı KHK'si**
- Cumhurbaşkanlığı Kararı**
- İçtihadı Birleştirme Kararları
- Yönetmelik
- Genel Tebliğ
- Tebliğ, Sirküler
- Genelge
- İlke Karar
- Yönerge

Tali Kaynaklar

- Örf ve Adet Hukuku (Yazılı Olmayan Kaynaklar)
- Hakimin Yarattığı Hukuk

Yardımcı Kaynaklar (Tavsiye niteliğindedir, bağlayıcı değildir)

- İçtihatlar (Mahkeme Kararlarından Çıkan Kurallar)
- Anayasa Mahkemesi Kararları
- Yargıtay Kararları
- Danıştay Kararları
- Sayıştay Kararları
- Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kararları
- Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları

Doktrinler (Bilimsel Görüşler)

- Şerhler
- Sistemantik Eserler
- Monografiler
- Makaleler
- İçtihat Derlemeleri
- Bibliyografyalar

HUKUKUN DALLARI

ÖZEL HUKUK (Eşitlik)		KAMU HUKUKU (Devletin Üstün Gücü)		KARMA HUKUK
MEDENİ HUKUK		İdare Hukuku		Hava Hukuku
• Kişiler Hukuku		Anayasa Hukuku		İş Hukuku
• Aile Hukuku		Ceza Hukuku		• Bireysel İş Hukuku

• Eşya Hukuku		Devletler Genel Hukuku (Uluslararası Hukuk)		• Toplu İş Hukuku
• Miras Hukuku		Vergi Hukuku		• Sosyal Güvenlik Hukuku
• Borçlar Hukuku		Yargılama Hukuku (Şekli)		Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku
		Mali Hukuk		Toprak Hukuku
		Devlet Hukuku		Bankacılık Hukuku
BORÇLAR HUKUKU				
• Genel Hükümler				
• Özel Borç İlişkileri				
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU				
• Vatandaşlık Hukuku				
• Yabancılar Hukuku				
• Milletlerarası Usul Hukuku				
• Kanunlar İhtilafı				
MEDENİ USUL HUKUKU				
İCRA İFLAS HUKUKU				
TİCARET HUKUKU				
• Ticari İşletme Hukuku				
• Şirketler Hukuku				
• Kıymetli Evrak Hukuku				
• Deniz Ticareti Hukuku				
• Sigorta Hukuku				

KAMU HUKUKU

CEZA HUKUKUNA HAKİM ESASLAR

- Kanunilik İlkesi: Kanunsuz suç ve ceza olmaz
- İdarenin düzenleyici işlemleri (tüzük, yönetmelik vb.) ile ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri konulamaz.
- Kanunda yazandan daha ağır ceza verilemez.
- Genel müsadere (devletin her şeye el koyması) ve idam cezası (2004'de kaldırıldı) uygulanamaz.
- Ceza sorumluluğu şahsidir.
- Kimse yakınlarını suçlayıcı beyanlarda bulunmaya ve bu yönde delil göstermeye zorlanamaz.
- Sözleşmeye uyulmamasından dolayı kimse özgürlüğünden alıkonulamaz.
- Kanuna aykırı elde edilen deliller geçersizdir.

- Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.
- Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez ancak lehine uygulamalar (af) yürütülür.
- Suçluluğu ispat edilene kadar herkes masumdur (**Masumiyet Karinesi**)

VERGİYE HAKİM İLKELER

-

Kanunilik İlkesi	Vergi vb. mali yükümlülükler kanunla düzenlenir.
Genellik İlkesi	Herkes vergi öder
Adalet İlkesi	Herkesin mali kazancı oranında vergi alınır

SUÇUN UNSURLARI

- Kanunilik Unsuru (Tipiklik) *Kanunsuz suç olmaz*
- Maddi Unsur (Kişinin hareketi: Yapılan hareketten dolayı - İcrai / İhmal)
- Kusurluluk (Manevi) Unsuru (Manevi Unsur: Kasten / Taksirli-İstemedem)
- Hukuka Aykırılık

CEZA EHLİYETİ

- Ayırt etme gücü
- Yaş:

-

0-12	ceza almaz
12-15	ayırt etme gücü varsa indirimli ceza
15-18	indirimli ceza
18 - 100	Tam ceza ehliyeti

- Sağır ve dilsizler için +3 yıl sınırlara eklenir.

ÖZEL HUKUK

KİŞİLER HUKUKU

- Kişiler "gerçek" (insan) ve tüzel (şirketler, vakıf, dernek vd.) olarak 2 gruptadır.
- Kişilik, "tam (anneden bebeğin ayrılarak doğumun tamamlanması) ve sağ (nefes alan) doğum" ile başlar.

Gerçek Kişilerde Ehliyet Karnesi:

Ehliyet Türleri

Hak Ehliyeti	Haktan faydalanabilme (Pasif ehliyet): Tam ve sağ doğmak kaydıyla herkes (genellik ilkesi) için aynı anda (eşitlik ilkesi) <u>ana rahmine düşüldüğü anda hak ehliyeti başlar.</u>
Fiil Ehliyeti	Haklara sahip olma ve borç altına girebilme (Aktif ehliyet): * Kişi ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. * Ergin olmalıdır. * Kısıtlı olmamalıdır.

- **Ayırt etme gücünü ortadan kaldıran haller:**

- Yaş küçüklüğü
- Akıl hastalığı
- Akıl Zayıflığı (alzheimer gibi)
- İçki (sarhoşluk), uyuşturucu ve benzeri durumların etkisi altında olma
- **Erginlik Şartları:**
  - 18 yaşından gün almış olmak
  - Her ikisi 17 yaşını doldurmak kaydıyla veli onayı ile **olağan** statüde evlenenler
  - 16 yaşını doldurmuş olup Evlilik dışı gebelik gibi **olağanüstü** durum halinde mahkeme kararı ile evlenenler
  - Kaza-i Rüşt (Yargısal Erginlik): 15 yaşını dolduran ve istemde bulunan **küçüğün menfaatine** bir durum olması ve veli onayı halinde Sulh Hukuk Mahkemesinin izni halinde, belirtilen menfaat bakımından "ergin" kabul edilir. (Örneğin kişi memur olacak ise ya da kendisine kalan mirası idare edecek birisi yok ise)
- (Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından) **Kısıtlanma Sebepleri:**
  - % Kısıtlama sebebi **kalıcı olmalı**. Sarhoşluk kısıtlama sebebi değildir.
  - % Küçükler zaten velayet altında olduğundan yaş küçüklüğü kısıtlama sebebi değildir.
  - % Yaşlılık kısıtlama sebebi değildir.
    - Akıl hastalığı
    - Akıl zayıflığı
    - Madde Bağımlılığı (Alkol, uyuşturucu)
    - Savurganlık
    - Kötü yaşama tarzı
    - Kötü yönetim (tüzel kişilikte yöneticiler için)
    - 1+ yıl özgürlüğü bağlayıcı ceza

Gerçek Kişilerde Fiil Ehliyeti Türleri

Tam Ehliyetli	Fiili ehliyet için gereken 3 şartı karşılar.
Sınırlı Ehliyetli	<ul style="list-style-type: none"> ● Tüm şartları karşılar ancak kendisine yasal danışman atayanlar. (Örnek: Şirket yönetimindedir ama muhasebe için danışman tutar, kendisini bu alanda sınırlar [kısıtlı değil]) ● Aile konutunu diğer eşin rızası olmadan konutu satamayacağından bazı kesimlerde evlilik de sınırlı ehliyet sayılır.
Sınırlı Ehliyetsiz	<ul style="list-style-type: none"> ● Ayırt etme gücü olmasına rağmen ergin değilse ve/veya kısıtlı ise, ● Kendilerini borç altına sokmayan işleri yapabilirler. Borç altına sokacak işlemlerde veli/vasi onayı yoksa sonuç kimseyi bağlamaz ve hukuki sonuç doğurmaz. ● Kendisi ya da Temsilcisi Yasak işlemde (vakıf kurma, bağış yapma, kefil olma) bulunamaz. ● Evlilik için yasal temsilcisinin onayını almalı
Tam Ehliyetsiz	<ul style="list-style-type: none"> ● Ayırt etme gücü yok. Hukuki işlemleri velileri ya da vasileri yapar. İşlemi yaptığı sırada tam ehliyetsiz durumda ise (ağır uyuşturucu etkisi altında ise mesela) Kusurla işlemiş oldukları Hukuka aykırı haksız fiillerden sorumlu tutulamazlar. Ancak zarar veren, diğerine göre maddi bakımdan daha iyi durumda ise hakkaniyet gereği vermiş olduğu zararı karşılaması beklenir. <p>Temsilcisi yasak işlem yapamaz</p>

Borç Unsurları

Alacaklı

Borçlu

Edim: Aralarındaki mevcut borç ilişkisi sebebiyle alacaklının borçludan talep edeceği, borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu, hukuka ve ahlaka aykırı olmayan davranış

Vermek: Kalem parasını vermek

Yapmak: Elbise dikmek

Yapmamak: Kiracının eve zarar vermemesi

Borç İlişkisi Doğuran Haller:

- Hukuki işlemler: sözleşmeler (satın alma, kira, hizmet, ...),
- Haksız fiil: hukuka aykırılık, kusur, maddi/manevi zarar, illiyet (nedensellik) bağı
- Sebepsiz zenginleşme: zenginleşen taraf ile fakirleşen taraf arasında illiyet bağı, haklı sebep olmamalı (mükerrer ödeme)

Kişi borcundan dolayı MALİ İLE sorumludur. Şahız varlığı ile sorumlu değildir.

Borcun Sona Erdiren Haller:

- İfa : Borcun yerine getirilmesi
- İbra: Aklama (Borcun ödenmesinden vaz geçilmesi)
- Tecdit: Yenileme (Bir borcun başka bir edim ile değiştirilmesi)
- Birleşme: Babaya olan borcun, babanın vefatı sebebiyle miras yoluyla kapanması
- Takas: kira karşılığı satın alınmış eşya borcunun sona erdirilmesi
- Kusursuz İmkansızlık: Borcu ödemek imkansız ve bunda sizin bir kusurunuz yoksa borç biter: Yarış atı aldınız ama at teslim etme borcu, atın ölmesi sebebiyle imkansız hale gelirse bu borç biter.
- Zaman aşımı (hakkın talep edilmesi için hukuken verilen süre) : EKSİK BORÇ (talep edilemeyen) doğurur.

Her ayın 15'inde kira ödenmesi EDİM, kiranın ödenmesi İFA'dır.

TİCARET HUKUKU:

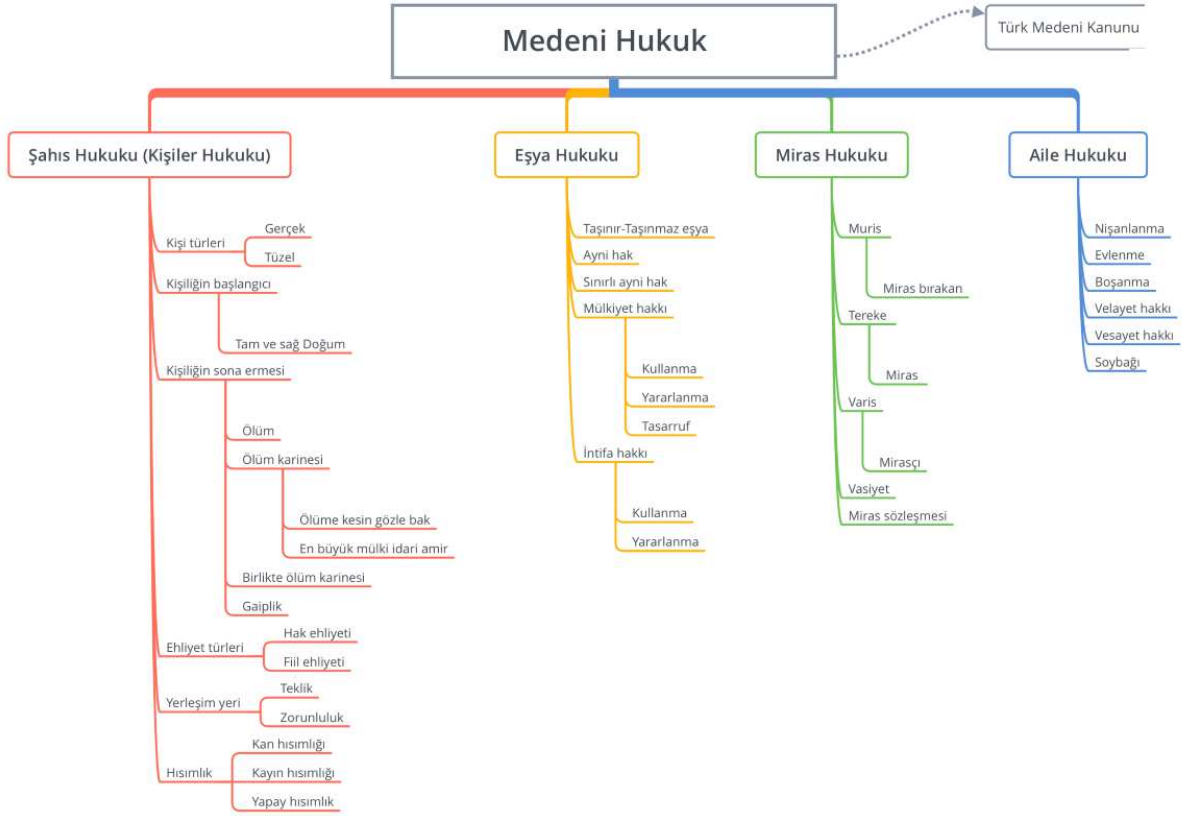
- Ticari İşletme Hukuku:
  - Tacir/Tüccar: Bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kişi (Örnek: Modaevi)
  - Esnaf: Nakdi sermayeden çok bedeni gücüne göre çalışır ve kazancı ancak geçimine yeter (Örnek: Berber)
- Şirketler Hukuku: TTK (Türk Ticaret Kanunu)
  - Kolektif Şirket
  - Komandit Şirket
  - Anonim Şirket
  - Limited Şirket
  - Kooperatifler
  - Adi Şirket (TTK değil Borçlar Kanunu'na göre)
- Deniz Ticareti Hukuku: Deniz yoluyla eşya ticareti (Buna ilişkin sözleşme: Navlun Sözleşmesi, buna karşılık ödenen ücret: Navlun)
  - Kaptan: Gemiye sevk ve idare eden kişi
  - Donatan: Gemisini deniz ticaretinde kullanan kişi
- Kıymetli Evrak Hukuku
  - Bono

- Poliçe
- Çek

Şartlar:

Kıymetli evraktaki hak senetten ayrı öne sürülemez.

- Sigorta Hukuku
- Taşıma İşleri Hukuku

TÜZEL KİŞİLİKLER

- Özel Hukuk Tüzel Kişilikleri

○

Vakıf	Mal Topluluğu
Dernek	Kişi Topluluğu: 7 kişi
Şirket	Kişi Topluluğu, Kâr amaçlı: 1 yada 2 kişi
Kooperatif	Kişi Topluluğu, Kâr amaçlı: 7 kişi

- Kamu Hukuku Tüzel Kişilikleri

○

Hastaneler	Mal topluluğu (malzeme ile hizmet verebiliyor)
Belediye	Kişi topluluğu
Köy	Kişi topluluğu
TRT, RTÜK, TÜRSAT	

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

Uyrukluk (Tabiiyet) Bağı	Vatandaşlık Kazanılması: <ul style="list-style-type: none"> • Aslen kazanılma (doğum) • Müktesep (evlenme: 3yıl), ikamet (5 yıl), evlat edinme
Yabancılar Hukuku	Özel Haklar: telif, oturma, ... hepsinden faydalanırlar. Kamu Hakları: Sağlık, eğitim vb. haklardan yararlanır ancak bazı kamu hakları (seçme ve seçilme hakkı, vatan hizmeti, ..) yoktur.
Kanunlar İhtilafı (Çatışması)	Farklı uyruktaki kişiler arasında ortaya çıkan uyumsuzluklar

SOSYAL DÜZEN KURALLARI

Din Kuralları

Ahlak Kuralları

Görgü Kuralları

Hukuk Kuralları --> Devletin yaptırım gücü ile maddi yaptırım içerir

HUKUKİ YAPTIRIMLAR

Ceza --> TCK'da tanımlı **suç**lara ilişkin yaptırımlar

Cebri İcra: Borcun ödenmemesi (icra) ya da mahkeme kararına uyulmaması (velayet davası) halinde **zorla tahsil** edilmesi

Tazminat: **zararın** tazmini (Haksız fiil ya da sözleşme şartlarına uymama)

Hükümsüzlük:

Yokluk: **Kurucu unsur** yok, yapılan işlem hukuken doğmaz --> imam nikahı

Butlan [sakatlık] :

>> Mutlak butlan: **Hukuka aykırılık**: akıl hastası ile bilmeden evlilik (Medeni Kanuna aykırı) [herkese karşı ileri sürülebilir]

>> Nispi butlan: Düzelebilen hukuka aykırılık (kişi **iradesinde sakatlık** var): baskı altında evlilik [Sadece taraflar karşı ileri sürülebilir]

>> Kısmi Butlan: Sözleşmeni tamamı değil **bir kısmı iptal edilir**. (Mal alım sözleşmesinde bazı maddelerin hukuka aykırı olması gibi ve sadece bunların geçersiz sayılması gibi)

Tek Tarafli Bağlamazlık: **velayet** ya da **vesayet** altında iken yapılan hukuki işlemler

İptal: İdarenin haksız bir **idari işlem** yapması halinde yapılan iptal işlemi

TCK'ya GÖRE CEZA TÜRLERİ

Hapis Cezaları: Süreli, Müebbet, Ağırlaştırılmış Müebbet

Adli Para Cezaları: (1 yılın altındaki cezalar)

Not: Disiplin Cezaları TCK'da yer almaz

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

Son Güncelleme Tarihi: 22.12.2018